

Begeleiden
naar

nieuwe opportuniteiten

Wie in schoonheid wil eindigen, neemt ook bij gedwongen vertrek zijn of haar verantwoordelijkheid. Ongeacht de omstandigheden. Soms hoeft het zelfs niet eens tot een breuk te komen. VVO adviseert zowel bij **outplacement, loopbaanplanning als bij career counselling.** VVO engageert zich verregaand, biedt aantrekkelijke garanties en werkt met een specifieke en gepersonaliseerde aanpak. Contacteer ons tijdig en geheel vrijblijvend.

V.V.O.

consulenten: Frieda Buyse
Roger De Cadt
Marc Magerman
Luc Raskin
Walter Resselier
Etienne Van Aelst
Frans Van Hoeck

psychologen: Dr. Jacques Claes
Helena Crockaert

ANTWERPEN-AARTSELAAR

Tel. (03)870 46 07 • Fax (03)887 10 16

ZAVENTEM

Tel. (02)757 90 24 • Fax (02)757 90 61

LUIK

Tel. (04)367 83 91 • Fax (04)367 83 00

e-mail: bc.aartselaar@skynet.be

Erkenningen V6.01.007 en V6.01.008

Coffee Service

Office Coffee Service,
een dienstverlening waar wij thuis in zijn!
Meer dan 9.000 klanten zijn daar
het bewijs van!

Onze succesformule:

Dit toestel volledig kosteloos bij U,
inclusief alle nazicht en onderhoud.
U betaalt; enkel de koffie en de
bijproducten!

Toestel ook beschikbaar in **thermos-versie.**
Wenst U meer inlichtingen of
een apparaat op proef, aarzel dan niet
ons **vrijblijvend** te contacteren:

M.C.S. N.V. Haachtsesteenweg 101
B-1820 Melsbroek

Tel. (02) 751.81.54
Fax (02) 751.79.43

Boekbesprekingen

Algemene economie

Business Economics

David Brewster, *Business Economics: Decision-making and the firm*

Londen, The Dryden Press (Harcourt Brace & Company), 1997, x + 345 blz. - Prijs: 16,95 USD

ISBN 0-03-099017-3

Voor wie een klassiek en niet te omvangrijk boek over bedrijfseconomie wil, is dit werk aan te bevelen: rustige opbouw, vertrouwde onderwerpen, en een vrij beperkte maar doordacht gestructureerde aandacht voor nieuwlichterijen zoals transactiekosten (enkele bladzijden in het hoofdstuk over fusies en overnames) en agency-problemen (tweemaal één bladzijde), omdat die, volgens de auteur, te weinig voorspellende kracht hebben voor wat strategisch ondernemingsgedrag betreft.

Het beoogde niveau is een "level-two undergraduate student", die dus een beperkte voorkennis van economie, micro-economie, wiskunde en kansrekenen verworven heeft. Het bereikte niveau is dan een stapje hoger, en wordt gerealiseerd via een uitgekende combinatie van grafische, tekstuele en eenvoudige analytische instrumenten.

De opeenvolging van de hoofdstukken (die allemaal gevolgd worden door oefeningen en een casestudy) is weinig verrassend: de markt (in feite

het paradigma structuur-gedrag-prestatie), de Britse marktstructuur, de onderneming, micro-economische concepten, productie en kosten, vraag en opbrengst, besluitvorming in klassieke marktvormen, eigenendom en controle, prijszetting, advertising, investeringsanalyse, fusies en diversificatie, loonbeleid, industrieel beleid.

Kortom, dit boek is de rustige (ik zou zelfs in overdrachtelijke zin "rustieke" durven zeggen) degelijkheid zelve.

Marc Jegers

The Mosaic of Economic Growth

Ralph Landau e.a., eds., *The Mosaic of Economic Growth*

Stanford, Californië, Stanford University Press (distr. Cambridge University Press), 1996, xii + 460 blz. - Prijs: 40 GBP

ISBN 0-8047-2599-3

Deze verzameling van vijftien essays bevat de standpunten van enkele gerenommeerde economen over een onderwerp dat deze en andere topeconomen algemeen bestempelen als het centrale onderzoeksdoelgebied in de economische wetenschap van de 21ste eeuw: economische groei op lange termijn. Het boek is ingedeeld in zes hoofdstukken. Elk

hoofdstuk omvat een deelaspect van het groeimozaiëk: groei versus ontwikkeling van een economie, de macro-economische context voor gestadige groei, de relatie tussen groei en internationale handel, de impact van het institutionele kader op groei, structureel en ondersteunend technologiebeleid ter bevordering van economische groei, en de performantie van sleutelindustriën. De bijdragen zijn vrijwel allemaal nogal descriptief van stijl. Dit heeft als voordeel dat de niet-gespecialiseerde lezer tot op zekere hoogte een degelijke indruk krijgt van wat er in het vakgebied groeitheorie wordt bestudeerd. De aangekaarte economische vraagstukken worden bovendien op een adequate wijze verbaal ontleed en geanalyseerd, maar de statistische documentatie en onderbouwing is veeleer gering. De essays schuwen ook de beleidsrelevantie niet. Een mogelijk nadeel van de gevolgde benadering is dat de gespecialiseerde macro-econoom in het boek in feite niets nieuws zal terugvinden. Het boek is zeker interessant om (van tijd tot tijd) te lezen of na te slaan, maar persoonlijk vind ik de prijs in verhouding tot het vernieuwende inzicht van *The Mosaic of Economic Growth* aan de hoge kant.

Patrick Vanhoudt

Contemporary Mathematics for Business and Consumers

Robert A. Brechner, *Contemporary Mathematics for Business and Consumers*
Fort Worth, The Dryden Press, 1997, xxix + 746 (+ 7 + 23 + 6) blz. - Prijs: 20,95 GBP
ISBN 003-017247-0

De aankondiging van een boek over

de hedendaagse wiskunde dat nuttig is voor zakenlui en consumenten, stimuleert uiteraard de nieuwsgierigheid van uw recensent. Het blijkt een merkwaardig boek te zijn. Dat alle bladzijden geperforeerd zijn, zodat de lezer ze kan uitscheuren, kan dan nog excentriek zijn (het is blijkbaar de bedoeling dat tests in het boek opgelost worden en dan uitgescheurd voor de evaluatie), maar dat de eerste drie hoofdstukken (85 blz.) over rekenkundige bewerkingen zouden gaan (inderdaad: optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen; geen wortels of machten), kon ik mij zelfs in mijn wildste fantasien niet voorstellen. Aangezien de auteur ruim dertig jaar ervaring in het hoger onderwijs heeft, kan ik hier alleen maar uit afleiden dat het lager en middelbaar onderwijs in de VS van een deplorabel niveau moeten zijn.

Dit gezegd zijnde, moet erkend worden dat alle didactische middelen en presentatietrucs ingezet worden om het aangebrachte ingang te doen vinden in de geest van de in het vizier genomen 18-jarige: kleuren, foto's, voorbeelden, cartoons, samenvattingen, herhalingen, zeven accessoires zoals een becommentarieerde versie van het boek voor de docent (over het niveau van de docentenopleiding zal ik maar niets zeggen) en een "tutorial" op cd-rom voor de student, meer dan tweeduizend oefeningen en een individualiserende aanpak.

De behandelde onderwerpen zijn de volgende: gebruik van de bankrekening, eenvoudige vergelijkingen, procentberekening, factuur en korting, verkoopsmarge, loon (inclusief commissie), interest, huidige waarde, annuïteit, klantenkrediet, hypo-

theekleding, balans en financiële ratio's, voorraad, afschrijving, belasting, verzekering, belegging, en tot slot: de grafiek, met als intellectueel hoogtepunt de berekening van het gemiddelde (geen variantie, is waarschijnlijk te moeilijk).

Gegeven de doelstellingen van de auteur is dit ongetwijfeld een goed boek. Maar het "wiskunde" noemen (laat staan "hedendaagse wiskunde") is een belediging voor de beoefenaars van deze nobele wetenschap.

Marc Jegers

Comparative Economic Transformations

Yu-Shan Wu, *Comparative Economic Transformations: Mainland China, Hungary, the Soviet Union, and Taiwan*
Stanford, Californië, Stanford University Press (Cambridge University Press), 1994, xii + 282 blz. - Prijs: 30 GBP
ISBN 0-8047-2388-5

Dit boek analyseert de hervormingen in de Volksrepubliek China in de periode 1984-1991, en doet voor die analyse een beroep op een bijzondere methodologie.

Ten eerste gebruikt het boek het begrip *eigendomsrecht* (sensu lato) en splitst het op in twee componenten: het begrip *eigendom* (sensu stricto = het recht op inkomen van een bepaalde bezitting) en het recht op controle/beheer van dezelfde bezittingen, namelijk het recht op vreemden en/of gebruik. Naargelang van de dichotomie inkomen/controle kunnen vier vormen van economische systemen gecatalogiseerd worden: bevelseconomie

(staats-eigendom en staatscontrole); markt-socialisme (staats-eigendom zonder staatscontrole); staatskapitalisme (privé-eigendom en staatscontrole) en "laissez faire"-kapitalisme (privé-eigendom en privé-controle). Ten tweede wordt de transformatie in de Volksrepubliek China getoetst aan gelijksoortige historische modellen: de economische evolutie in Hongarije in de jaren zestig en zeventig, de nieuwe economische politiek in de USSR in de jaren twintig en de evolutie in Taiwan in de jaren vijftig en zestig.

Op een verhelderende wijze verklaart de auteur hoe deze bovengeschetste economische systemen tot standkamen en welke factoren een totalitair regime aansporen om tot hervormingen en structurele aanpassingen over te gaan, zodat een ander economisch systeem gevormd wordt. Talrijke factoren worden belicht die hervormingen versnellen of vertragen, bijvoorbeeld politieke druk die ontstaat door landbouwhervormingen en veranderende voedselprijzen, de biografische achtergrond en de ideologie van bepaalde leiders, externe veiligheids-overwegingen en inherente economische beperkingen, economische stagnatie en structurele onevenwichten.

Dit werk belicht op een unieke wijze de transformaties in diverse economieën. De historische aanpak werd zeer gesmaakt en brengt intertemporele verbanden tussen de verschillende adaptaties in de geciteerde economieën op de voorgrond. Zonder een nauwkeurige opsomming van de hervormingen in de Volksrepubliek China te geven, slaagt dit werk erin om de drijfveren achter deze hervormingen overzichtelijk en

diepgaand bloot te leggen.

Comparative Economic Transformations is een aanrader voor wie de mechanismen, de filosofische benadering en de historische interpretatie van de transformaties in de Volksrepubliek China, Taiwan, de USSR en Hongarije nader wil onderzoeken en begrijpen.

Liliane Van Hoof

The Economic Foundations of Property Rights

Svetozar Pejovich, ed., *The Economic Foundations of Property Rights: Selected Readings*

Cheltenham, Edward Elgar, 1997, xiii + 298 blz. - Prijs: 55 GBP
ISBN 1-85898-543-9

Hoewel – of misschien omdat – eigendom volgens sommigen diefstal is (en volgens een van de auteurs in dit boek bij aanvang gebaseerd op het gebruik van geweld of de dreiging ermee), werden de notie eigendom en de eraan gekoppelde rechten eerbare onderzoeksonderwerpen voor economen. Dat is niet verwonderlijk, aangezien eigendomsrechten beschouwd kunnen worden als een fundament van alle economische transacties, en bijgevolg van elk economisch systeem en de analyse van de efficiëntie ervan. Vanuit dat standpunt is het boek van Pejovich al nuttig: hij brengt een aantal bijdragen bij elkaar die, in zijn ogen, de historische basis vormen van de eigendomsrechtentheorie, die eerder aan de rand of zelfs buiten de "mainstream economics" tot ontwikkeling kwam.

Bijdragen van o.m. Alchian, Bucha-

nan, Klein, Posner, Barzel en Brunner worden in vier delen ondergebracht: definitie, ontstaan van eigendomsrechten, economische theorie, effect op (macro-) economische efficiëntie, telkens voorzien van een inleiding door de samensteller. Zonder meer een interessante bundeling.

Marc Jegers

Taking the Fear Out of Data Analysis

Adamantios Diamantopoulos en Bodo B. Schlegelmilch, *Taking the Fear Out of Data Analysis: A Step-by-Step Approach*

Londen, The Dryden Press (Harcourt Brace & Company), 1997, xv + 231 blz. - Prijs: 17,95 GBP
ISBN 0-03-099006-8

In de wedstrijd "Boeken met een originele titel" is dit werk ongetwijfeld een ernstig te nemen kanshebber. Mochten de auteurs toch naast de prijzen grijpen, dan maken ze nog kans in de bijcompetitie "Originele hoofdstuktitels", zoals "Does sampling have a purpose other than providing employment to statisticians?" of "Why not take it easy initially and describe your data?".

Ik neem aan dat duidelijk is tot wie de auteurs, allebei marketingprofessoren (die hun vrouwen/ moeders in de bibliografische noot laten meedelen dat ze – de auteurs dus – nooit volwassen zullen worden), zich richten: mensen die geen grote liefde opvatten voor data-analyse, maar die er, om diverse redenen, wel iets van moeten weten en bijgevolg al meer dan tevreden zijn met een inleiding waar ze niet op afknappen.

De middelen: humor, die niet kinderachtig is en daarenboven doelgericht, veel intuïtie en nuance, weinig formalisme, en dat alles in een logische structuur en met een praktische ingesteldheid.

Achtereenvolgens worden de volgende topics behandeld: wat zijn data, hoe maken we ze klaar voor analyse, en hoe analyseren we ze (descriptief, inferentieel, tot en met – iets te intuïtief echter en weinig

praktisch – de diverse multivariate methoden). De vereiste voorkennis is, uiteraard, minimaal.

Mensen die na het lezen van dit boek nog altijd benauwd zijn voor data-analyse, kiezen beter een vak waarvoor ze er geen nodig hebben, of waarin ze iemand anders kunnen betalen om zich met data-analyse bezig te houden.

Marc Jegers

Arbeidseconomie

Personnel Economics for Managers

Edward P. Lazear, *Personnel Economics for Managers*

New York, John Wiley & Sons, Inc., 1998, v + 538 blz. - Prijs: 23,95 GBP
ISBN 0-471-59466-0

Dit boek lijkt in bepaalde opzichten sterk op een recent boek met ongeveer dezelfde titel van dezelfde auteur (*Personnel Economics*, Wicksell Lectures, Cambridge/Londen, The MIT Press, 1995). Een aantal hoofdstukken behandelen, bijvoorbeeld, gemeenschappelijke onderwerpen. Deze uitgave als handboek is evenwel bedoeld om human resource managers ervan te overtuigen dat een economische benadering van personeelszaken vruchtbaar kan zijn. Het boek van 1995 richtte zich vooral tot de academische econoom. Qua stijl is dit nieuwe boek daarom minder combattief dan het eerder verschenen werk, waarin onomwonden gesteld werd dat "There is no reason to cede control over this

area of social science to other fields ...". Zover gaat de auteur dit keer niet. Lazear, professor aan de Stanford Graduate School of Business, gebruikt hier al zijn pedagogisch talent om de werking van uiteenlopende aspecten van interne arbeidsmarkten grondig vanuit een economische invalshoek te belichten. Hij bekent daarbij ruitelijk in de inleiding dat hij over bepaalde onderwerpen niets te vertellen heeft, bijvoorbeeld hoe een slecht moreel kan worden verholpen.

De volgende onderwerpen worden in aparte hoofdstukken besproken: het definiëren van selectiecriteria bij rekrutering; het aantrekken van de juiste mensen via screening, proefperiodes, en loonvoorwaarden met ingebouwde incentives; de keuze tussen vaste en variabele loonstructuren; de opbouw van menselijk kapitaal en het onderscheid tussen algemene en job-specifieke training; het personeelsverloop en ontslagregelingen; het analyseren van signalen over productiviteit (screening); interne promotieladders; moreel en

bedrijfscultuur; leeftijdsgebonden incentive-structuren (loonschalen, verplichte pensionering enz.); team-productie; niet-monetaire vormen van compensatie; de definitie van banen (taken en autoriteit); evaluatietechnieken; enz. Elk van deze onderwerpen wordt gedetailleerd en genuanceerd behandeld. Effectief wordt aangetoond dat de economische theorie vooruitgang heeft geboekt in de verklaring van loonvorming, training en allerlei arbeidsmarktinstuties. Men zou kunnen opperen dat de eigen bijdragen van de auteur iets te veel gewicht hebben gekregen, maar deze vertekende belangstelling is nergens storend en is allicht onvermijdelijk. Tot slot iets over de stijl. Elk hoofdstuk begint met een probleemstelling via een dialoog. Dan komen principes, uitgewerkte rekenvoorbeelden en soms praktijkvoorbeel-

den aan bod. Literatuurverwijzingen volgen nadien, en werkelijk alle afleidingen worden in een aparte appendix achteraan het hoofdstuk opgenomen. Dit boek bevat een schat aan vulgariseerd materiaal, dat in een andere vorm niet makkelijk toegankelijk is. Dat blijkt onder meer uit de referenties, die merendeels naar recente literatuur in gespecialiseerde academische tijdschriften verwijzen. Het ontbreken van een handboek was ook een van de drijfveren van Lazar om dit werk te schrijven. Dit handboek lijkt me uitermate geschikt voor cursussen human resource management, arbeidseconomie, en voor iedereen die de ontwikkelingen in het economisch denken over de interne arbeidsmarkt in vooral het laatste decennium wil bijbenen.

Kristiaan Kerstens

Algemeen en strategisch management

The Monk/Manager and the Road to Abbey-Management

Eric R.J. Lefebvre, *The Monk/Manager and the Road to Abbey-Management: Essays in Organisation Theory and Managerial Practice and on the World of Work*
Lewen/Amersfoort, Acco, 1997, 271 blz. - Prijs: 1.200 BEF
ISBN 90-334-3815-1

Sinds het begin van de jaren tachtig zijn er vele managementboeken geschreven die zich beroepen op inzichten uit het al dan niet verre verleden: van Confucius rond 500 jaar voor Christus tot de samoerai in de

Centraal in het boek staat de bezorgdheid voor betere menselijke relaties in ondernemingen en de bijdrage van de ondernemingen tot de maatschappij. Ethiek in het management krijgt dan ook veel aandacht in meerdere hoofdstukken. Het boek dient niet in één ruk gelezen te worden. De auteur gaat in op diverse thema's, zoals bijv. leerprocessen, training, bekwaamheden, creativiteit, stress, leiderschap, informatietechnologie en geweld in management. Een groot hoofdstuk is gewijd aan een analyse van de holocaust, een van de stokpaardjes van de auteur. Hij trekt gelijkenissen tussen het management van Auschwitz en het management van sommige ondernemingen. De teksten over de diverse hoofd-

thema's zijn soms fragmentarisch. De ondertitel, *Essays in Organisation Theory and Managerial Practice and on the World of Work*, geeft ook aan dat het veeleer om persoonlijke bedenkingen en bemerkingen gaat dan om een logisch gestructureerd wetenschappelijk betoog. Diverse prikkelende uitspraken dwingen de lezer tot een kritische reflectie, bijv. "there simply is no such thing as applied research" (blz. 48) en "if your experiment requires statistics, you have thought of the wrong experiment" (blz. 50). Je kunt het boek dan ook beschouwen als een werk dat bruikbaar is om er tijdens rustige momenten ("monnikwandelingen") diepgaand over na te denken.

Rudy Martens

Financieel beleid

Corporate Financial Management

Douglas R. Emery en John D. Fennerty, *Corporate Financial Management*
New Jersey, Prentice-Hall International, 1997, xxii + 999 blz. + appendices - Prijs: 46,95 USD
ISBN 0-13-719519-2

Twee auteurs met een uitstekende academische staat van dienst (allebei) en een uitgebreide praktijkervaring (Fennerty) hebben een klassiek gestructureerd handboek financieel beheer (van ongeveer duizend bladzijden) geschreven: waardebeoordeling, investeringsanalyse, kapitaalstructuur, dividendbeslissing, bedrijfskapitaalbeheer, langetermijnfinanciering en klassieke "special topics"

(faillissementen, fusies en overnames, multinationals). Het doel is de aanpak minder klassiek te maken, met meer aandacht voor de invloeden op de financiële theorie van Jensen en Meckling enerzijds, en Black en Scholes anderzijds. Dit alles voor de betere "undergraduate" student en de modale "master" student, die een gezonde dosis algebra, algemeen boekhouden, micro-economie en kansrekenen/statistiek achter de kiezen heeft. Bij het boek horen vijf accessoires: een docentenhandleiding, "Power Point Notes", een testbatterij, een oplossingshandboek dat ook beschikbaar is voor de studenten, en software. Tevens is er een insteekkaart met de uit te voeren hande-

lingen om financiële berekeningen uit te voeren op de meest courante rekenmachines, en worden een groot aantal voorbeelden en situaties uit het echte leven geschetst. Uiteraard zijn er na elk hoofdstuk ook vragen en oefeningen, en uitstekende referentielijsten, waarnaar in de tekst niet verwezen wordt - wat hem misschien minder academisch maar wel leesbaarder maakt.

De filosofie van de auteurs is dat een rationeel financieel beheer in wezen steunt op een beperkt aantal basisprincipes (12 om precies te zijn). Een aantal zijn klassiek (zoals: eigen belang eerst, acties leveren informatie op, risico moet gecompenseerd worden door extra rendement, ...), andere minder (als je niet weet wat te beslissen, doe dan wat de anderen doen [!]).

Accountancy

Accounting for Decision Making and Control

Jerold L. Zimmerman, *Accounting for Decision Making and Control. Second Edition*. Chicago, Irwin, 1997, xvi + 720 blz. - Prijs: 23,99 GBP
ISBN 0-07-114885-X

Als Jerold Zimmerman, een van de grondleggers van de "positive accounting theory", een boek schrijft over management accounting, dan weet je al van tevoren dat dit geen traditioneel handboek wordt. Zimmerman, die in zijn andere wetenschappelijke publicaties veel aandacht besteedt aan theoretische onderbouwing en aanleuning bij de

De "moderne" benaderingen blijven beperkt tot één interessant en overzichtelijk hoofdstuk over financiële contracten, en een klassieke vermelding in sommige andere hoofdstukken. Dit is beduidend meer dan in de courante handboeken, maar minder dan kon worden verwacht op basis van de doelstellingen die de auteurs voor zichzelf gesteld hebben. Dat neemt niet weg dat dit een uitstekend en bruikbaar handboek is, dat op nuttige wijze in het tweedecyclusonderwijs kan worden gebruikt, als men geen bezwaar heeft tegen het vrijwel exclusieve VS-uitgangspunt, het ontbreken van een formele onderbouw van de besproken theorieën, en het aantal bladzijden.

Marc Jegers

economische theorie, kan die werkwijze nu eenmaal niet gemakkelijk opzijzetten.

Om zijn boek conceptueel te onderbouwen, stelt Zimmerman de theorie van de opportuiniteitskosten en de organisatie theorie centraal. In de eerste vier hoofdstukken legt hij die concepten dan ook grondig uit. Ze zijn volgens de auteur noodzakelijk voor een kritische reflectie op de diverse technieken van management accounting, die in de traditionele handboeken zonder enig commentaar naar voren worden gebracht. Het onderliggende thema van het boek is niet zozeer een voorstelling van alle technieken voor management accounting. Zimmerman wil

zijn lezers veeleer laten redeneren in termen van *informatiesystemen* voor management accounting. De problemen die de managers van de jaren negentig moeten oplossen, verschillen volgens Zimmerman in feite niet echt van de problemen waar managers in het begin van deze eeuw mee te maken kregen. Daarom is het vooral belangrijk dat de lezer inzicht verwerft in het gebruik van informatiesystemen voor management accounting en in de voor- en nadelen van de systemen. Zimmerman wijst er ook voortdurend op dat informatie die gegenereerd wordt om beslissingen te nemen, niet noodzakelijk dienstig is voor controledoelinden. Volgens hem gaat het niet zozeer om "different costs for different purposes" (Clarke, 1923) als wel om "different management accounting systems for different purposes".

Het boek maakt zijn titel niet helemaal waar, want de meeste hoofdstukken gaan over problemen van kostenallocatie. Het vijfde hoofdstuk, over de theorie van kostenallocatie, schetst het theoretische raamwerk waarbinnen de aansluitende hoofdstukken geplaatst worden. In totaal volgen dan zes hoofdstukken, die elk een aspect van kostenverdeling en kostprijsberekening bekijken: kostprijsberekening bij stukproductie, bij massaproductie, toewijzing van kosten bij gemeenschappelijke productieprocessen en dienstverlenende afdelingen, ABC, en verdeling van marketing-overhead. De bespreking verloopt wel anders dan in de meeste andere handboeken. Na de introductie van een concept biedt de auteur een terugkoppeling naar de economische theorie en een kritische reflectie op het gebruik van dat concept in verschillen-

de situaties. Telkens stelt hij de vraag of de informatie kan worden gebruikt voor het nemen van beslissingen, voor controle of voor andere doeleinden. Specifiek over planning en controle zijn er maar drie hoofdstukken: "Budgeting", "Capital Budgeting" en "Responsibility Accounting and Transfer Pricing". Dit boek van Zimmerman is bijzonder boeiend, omdat het een kritische blik werpt op de vele concepten van management accounting. Het boek is ideaal voor een voortgezette cursus in een accountancyopleiding of als handboek in een voortgezette MBA-opleiding. De vele oefeningen en cases geven aanleiding tot boeiende discussies, wat voor een ervaren student bijzonder leerrijk is. Zimmerman zegt zelf dat "goede" studenten veel leren aan de hand van zijn boek.

Ann Jorissen

Managerial Accounting

Dale C. Morse en Jerold L. Zimmerman, *Managerial Accounting*. Chicago, Irwin, 1997, xvi + 619 blz. - Prijs: 23,99 GBP
ISBN 0-07-114580-X

In het jaar dat Zimmermans *Accounting for Decision Making and Control* werd uitgegeven, publiceerde dezelfde uitgever *Managerial Accounting* van Zimmerman in coauteurchap met Dale Morse. *Managerial Accounting* is de meer toegankelijke versie van *Accounting for Decision Making and Control* (zie de vorige recensie in dit nummer), maar het bevat een aantal interessante hoofdstukken die in dat werk niet te vin-

den zijn. De vele mathematische bewijzen en formules zijn verdwenen; economische begrippen en concepten worden in woorden uiteengezet. De uitgeverij heeft voor dit boek ook veel meer kosten gemaakt, de layout is erg aantrekkelijk, met vierkleurendruk en foto's. De uitgever hoopt duidelijk op een grote(re) afzetmarkt.

De concepten opportuniteitskosten en organisatie-theorie vormen nog altijd de basis van het handboek. Ze worden wel veel toegankelijker voorgesteld, en daarom is het boek goed bruikbaar voor een inleidende cursus management accounting. De structuur van het boek verschilt ook wat van de indeling in *Accounting for Decision Making and Control*. De eerste twee hoofdstukken introduceren de begrippen *organisatie*, *accounting*, *kosten* en *opportuniteitskosten*. Hoofdstuk drie handelt over het schatten van kosten, en onmiddellijk wordt ook aandacht besteed aan het gebruik van die kosteninformatie voor diverse soorten beslissingen. Het idee van de "trade-off", dat centraal staat in het andere boek van Zimmerman, komt ook hier naar voren. Voortbouwend op hoofdstuk drie stellen de auteurs in hoofdstuk vier de concepten *kostprijs* en *Activity Based Costing* (ABC) voor. De hoofdstukken vijf t.e.m. acht en dertien handelen over planning en controle. Bij de controletopics wordt de aandacht voor de organisatiestructuur van de onderneming niet uit het oog verloren.

In de hoofdstukken negen, tien, elf en veertien worden de diverse methoden van kostprijsberekening voorgesteld en kritisch geanalyseerd. Vooral deze hoofdstukken zijn een vereenvoudigde versie van

tegenhangers uit *Accounting for Decision Making and Control*. Tot slot volgen "Management Accounting in a Changing Environment" en "Managerial Accounting in Multinational Organizations".

Managerial Accounting van Morse en Zimmerman bevat de voordelen van *Accounting for Decision Making and Control* – de conceptuele onderbouwing en een kritische reflectie op de technieken – maar is veel toegankelijker geschreven. Bovendien bevat het meer hoofdstukken over het gebruik van management-accounting-informatie voor planning en controle. Het gebruik van accountinginformatie wordt hier veel explicieter beschreven dan in het andere boek. Kortom, dit boek is goed bruikbaar voor een introductie cursus tot management accounting en is qua structuur en aanpak anders dan zijn vele soortgenoten op de boekenmarkt.

Ann Jorissen

Comparative Studies in Accounting Regulation in Europe

John Flower en Chris Lefebvre, eds., *Comparative Studies in Accounting Regulation in Europe*
Leuven/Amersfoort, Acco, 1997, 431 blz. - Prijs: 1.450 BEF
ISBN 90-334-3804-6

In dit werk worden een aantal studies voorgesteld die ontstaan zijn binnen het European (Union) Universities Accounting Network. Dit netwerk wordt gecoördineerd door het Centre for Research in European Accounting (CREA), dat dan weer deel uitmaakt van het ELASM in

Brussel.

Het inleidende en het afsluitende hoofdstuk zijn van de hand van John Flower van CREA. Uit de inleiding, die zeer instructief is, blijkt dat de aandacht enkel gaat naar de invloed van de 4de en de 7de EU-Richtlijn, terwijl volgens mij de 8ste Richtlijn (over het auditberoep) ook wel aan bod had mogen komen. Zelfs in de sectie over auditing wordt ze genegeerd.

De inleiding wordt gevolgd door elf hoofdstukken van "jonge" onderzoekers, die in het kader van het voornoemde netwerk met een onbevangen blik de boekhoudwetgeving in een ander land gingen bekijken. Voor een inhoudelijke bespreking zou de mij toegemeten ruimte onvoldoende zijn, zodat ik mij beperk tot een opsomming van de behandelde onderwerpen: vergelijkingen België/Nederland en Denemarken/Ierland op het vlak van financiële rapportering, Engeland/Duitsland en Italië/Frankrijk/Spanje op het vlak van regulering, die ook door een Brit in Griekenland onder de loep werd genomen, Frankrijk/Spanje voor normalisatie, in Italië dan weer bekeken door een Franse bril, Italië/Spanje voor boekhoudsystemen. Drie hoofdstukken werden door dezelfde auteur (Gabi Ebbens) geschreven, en bestaan uit een systematische vergelijking op Europese schaal van de regels voor herwaarderingen, rapportering van posities in vreemde valuta's, en de bepaling van de consolidatiekring. Het laatste hoofdstuk presenteert een synthese van het netwerkonderzoek naar de regulering van de financiële rapportering. Hoewel op sommige aspecten van de methode (uiteraard) kritiek mogelijk is, is het

een leerrijk werkstuk, al was het maar voor de terechte conclusie dat "the harmonising efforts of the EU have not yet had any effect in this area". Het eeuwige verhaal van de droom en de daad ...

Marc Jegers

Cost Accounting

Michael Maher, *Cost Accounting: Creating Value for Management. Fifth Edition (The Irwin Series in Undergraduate Accounting)*
Chicago, Irwin, 1997, xxx + 834 blz. - Prijs: 23,99 GBP
ISBN 0-07-114579-6

Dit boek is wel vernieuwend van aard, maar het bevat toch ook nog heel wat traditionele elementen. Het nieuwe van deze vijfde editie is vooral de manier waarop ze tot stand gekomen is. In een tijd waarin "customer satisfaction" en "customer focus" ontzettend belangrijk zijn, is de vierde editie compleet herwerkt op basis van de vragen en opmerkingen van een zestigtal docenten en van een groep studenten die het boek voor zelfstudie hadden gebruikt. En die aanpak heeft vruchten afgeworpen. Hoewel de opbouw van de hoofdstukken nog erg traditioneel van aard is (eerst kostendefinities, stukproductie, massaproductie, Activity Based Costing, dienstverlenende afdelingen, gemeenschappelijke productie, CVP-analyse, relevante kosten en opbrengsten, budgettering, variantieanalyse, transfer pricing en controle), is de pedagogische aanpak verfrissend. Alle problemen worden ingeleid met een voorbeeld; op een heldere wijze wordt de problematiek daarna ver-

baal, cijfermatig en waar mogelijk grafisch uiteengezet. Telkens worden er ook "real life examples" toegevoegd met de nodige foto's, wat het geheel levendig en praktijkgericht maakt.

Nieuw qua inhoud is verder dat de auteur het begrip "value chain" of waardeketen van het bedrijf al in het inleidend hoofdstuk introduceert. Het nut van cost- en management-accounting-informatie voor een bedrijf wordt altijd beoordeeld in het licht van mogelijke waardecreatie voor een organisatie. Vóór de bespreking van stukproductie, massa-productie en Activity Based Costing heeft de auteur een hoofdstuk over "cost system design" opgenomen. Zo kan de lezer de verschillen tussen de volgende hoofdstukken veel beter begrijpen. Verder is na het hoofdstuk over Activity Based Costing een - weliswaar kort - hoofdstukje over Activity Based Management ingelast. Na de hoofdstukken over variantanalyse volgt een hoofdstuk over niet-financiële prestatie-indicatoren. Een hoofdstuk over "Managing Quality and Time" is ook nieuw in vergelijking met de vorige editie.

Bij de problematiek van de relevante of differentiële kosten en opbrengsten besteedt Maher uitdrukkelijk aandacht aan de verschillen tussen het nemen van prijs- en productiebeslissingen op korte termijn en op lange termijn. Bij dit aspect van langetermijnbeslissingen worden de begrippen "target costing" en "life cycle costing" geïntroduceerd. Het begrip "Kaizan costing" vinden we in het hoofdstuk over budgettering. Wat is de conclusie over de nieuwe editie van dit boek? De opbouw, de volgorde van hoofdstukken en fo-

pics dus, is nog altijd traditioneel. De pedagogische aanpak is wel sterk vernieuwd en op een moderne leest geschoeid. De nieuwe concepten over management accounting staan wel in dit boek, maar het aantal regels dat eraan besteed wordt, is toch nog heel beperkt.

Ann Jorissen

Vennootschapsboekhouden

Robert Vertonghen en Chris Lefebvre, *Vennootschapsboekhouden: handboek ten behoeve van onderwijs en praktijk. Vijfde, herwerkte uitgave*

Leuven/Amersfoort, Acco, 1997, 521 blz. - Prijs: 1.480 BEF - ISBN 90-334-3928-X

In het najaar van 1997 verscheen de vijfde editie van het standaardwerk van R. Vertonghen en C. Lefebvre: *Vennootschapsboekhouden*. In vergelijking met de vorige editie is deze vijfde druk slechts op een beperkt aantal punten gewijzigd. De auteurs hebben rekening gehouden met de nieuwe elementen die voortvloeien uit de wet van 6 april 1995, de wet van 7 april 1995 met betrekking tot de gedematerialiseerde effecten, de wet van 13 april 1995 met betrekking tot een aantal aanpassingen van de wet op de handelsvennootschappen, en het KB van 4 augustus 1996 over de sociale balans. De structuur van het boek is bijna identiek gebleven, alleen bij het hoofdstuk over fusies en splitsingen is een deel toegevoegd over de inbreng van een algemeenheid of een bedrijfstak. De eerste honderd bladzijden zijn een weergave van de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding en de jaar-

rekening van de handels- en industriële ondernemingen en de bijbehorende koninklijke besluiten. Het tweede deel, dat een vierhonderdtal bladzijden telt, bevat de studie van de vennootschappen van koophandel in het Belgisch recht. In dit hoofdstuk wordt de naamloze vennootschap zeer uitgebreid besproken. De andere vennootschappen, zoals de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, de coöperatieve vennootschap, de vennootschap onder firma, de gewone commanditaire vennootschap en de commanditaire vennootschap op aandelen, passeren summier de revue. Alleen de verschillpunten met de naamloze vennootschap worden in de verf gezet.

Bij de bespreking van de naamloze vennootschap worden alle belangrijke gebeurtenissen in het leven van de onderneming belicht: oprichting, kapitaalverhoging, kapitaalvermindering, uitgifte van obligatieleningen, winstverdeling, omzetting van de vennootschap, vereffening. Zowel aan de bepalingen in de wet op

de jaarrekening als aan de bepalingen van de vennootschapswetgeving wordt aandacht besteed. Na de behandeling van de diverse vennootschapsvormen volgt een hoofdstuk over fusies en splitsingen. Zoals reeds vermeld, behandelen de auteurs hier zowel de wettelijke als de boekhoudkundige aspecten van fusies en splitsingen, maar besteden ze ook aandacht aan de inbreng van een algemeenheid of een bedrijfstak. Het tweede deel wordt afgesloten met een hoofdstuk over consolidatie, dat summier het groepsbegrip en de basisbeginselen van consolidatie uiteenzet.

Waar mogelijk wordt de behandelde materie met cijfervoorbeelden geïllustreerd. Zo worden de wettelijke bepalingen veel toegankelijker en kan de lezer onmiddellijk hun bedrijfseconomische weerslag evalueren. Daardoor is dit boek erg bruikbaar als doceerinstrument. Het kan echter ook gebruikt worden als naslagwerk vanwege de uitgebreide aandacht voor het wettelijk kader.

Ann Jorissen

Maatschappelijke problemen

Participatie loont!

Mark H. van Beusekom, *Participatie loont!: Case-study's van succesvolle bedrijven met werknemersparticipatie*
Groningen, BoekWerk, 1997, 96 blz. - Prijs: 590 BEF - ISBN 90-5402-163-2

Ondernemingsparticipatie is en blijft, zeker in België, een controver-

sieel onderwerp. In de laatste decennia werden tal van wetsontwerpen ingediend om deze problematiek ook in ons land te regelen. Tevergeefs, zo bleek. In onze buurlanden daarentegen werd een coherente wetgeving uitgewerkt om een kader te scheppen voor ondernemingsparticipaties en om aldus rechtszekerheid te scheppen. In Nederland bijvoorbeeld is ondernemingspartici-

patie dan ook ruim verspreid. Aangezien de gebruikte terminologie inzake participatievormen veelal sterk van auteur tot auteur verschilt, heeft Van Beusekom er goed aan gedaan in een inleidend hoofdstuk de begrippen *directe*, *financiële* en *institutionele* participatie te definiëren en met voorbeelden te illustreren. Directe participatie houdt in dat de medewerkers worden betrokken bij de dagelijkse gang van zaken; financiële participatie betekent dat men de medewerkers laat participeren in de resultaten en/of het risicodragend kapitaal; bij institutionele participatie worden de medewerkers opgenomen in de besluitvorming op bestuurlijk niveau.

Vervolgens komen vijf casestudy's aan bod. Daarin wordt, na een situering van het bedrijf, nagegaan hoe men tot participatie-ideeën gekomen is, welke vormen van participatie gehanteerd worden en hoe de ondernemingsparticipaties in de bedrijven geïmplementeerd werden. De vijf bestudeerde ondernemingen zijn Dow Terneuzen, Haverkort Infrabouw, Holland Colours N.V., IHC Holland N.V. en Witteveen+Bos N.V. Elke casestudy wordt afgesloten met een korte samenvatting, die de hoofdlijnen herhaalt. Het boek wordt afgerond met een samenvattend hoofdstuk, waarin (nogal) vlug geconcludeerd wordt dat het niet onredelijk is het succes van de bestudeerde ondernemingen toe te schrijven aan een goed personeelsbeleid, participatie en sociale innovatie.

Het is een vlot lezende bijdrage, die gericht is naar een zeer ruim publiek. Het boek illustreert boeiend hoe, door middel van participatie, diverse problemen, gaande van het verijdelen van een overnamebod tot

het regelen van de familiale opvoelingsproblematiek, elegant werden opgelost. Het werk bevat een zeer beknopte bibliografie, die zeker geen volledigheid nastreeft. Verwijzingen naar gerelateerde literatuur zal de lezer ook tevergeefs zoeken. Dit verhoogt zonder twijfel de leesbaarheid van het werk, maar ondergraaft het wetenschappelijk karakter toch wel een beetje. Tot slot dient de lezer er zich van bewust te zijn dat het werk niet beoogt alle mogelijke participatievormen te beschrijven. Eén participatievorm die evenwel volledig ontbreekt is de participatie in vreemd vermogen (medewerkerskrediet). Niettegenstaande dit blijft *Participatie loont!* een welkome bijdrage, die ons een blik gunt achter de schermen bij Nederlandse ondernemingen.

Marc De Ceuster

Armoede en sociale uitsluiting

Jan Vranken, Dirk Geldof en Gerard Van Menxel, *Armoede en sociale uitsluiting: Jaarboek 1997*

Leuven/Amersfoort, Acco, 1997, 406 blz. - Prijs: 895 BEF
ISBN 90-334-3860-7

Het Jaarboek *Armoede en sociale uitsluiting* is ondertussen al aan zijn zesde editie toe. Het reikt een toegankelijk overzicht aan van cijfers, inzichten en beleidsontwikkelingen inzake armoede en sociale uitsluiting. Opvallend is dat met de jaren ook het volume van het Jaarboek beduidend toeneemt: van 211 bladzijden in 1991 naar meer dan vierhonderd pagina's in 1997.

De eerste vier delen van het Jaar-

boek zijn opgebouwd volgens de ondertussen bekende structuur. De eerste twee delen geven een stand van zaken over de omvang en de evolutie van de armoede, en dit op basis van bestaand wetenschappelijk onderzoek. De auteurs gaan in op definiëringsproblemen van armoede, armoedemethoden en armoedecijfers. Naast het globale beeld is er uitdrukkelijke aandacht voor de ruimtelijke ongelijkheid van armoede en sociale uitsluiting. Het kwantitatieve beeld wordt aangevuld met inzichten over de ervaringswereld van de armen en hun overlevingsstrategieën op basis van kwalitatief onderzoek en getuigenissen van de armen zelf (bijvoorbeeld uit het *Algemeen Verslag van de Armoede*).

In een derde deel komen de verschillende maatschappelijke terreinen aan bod waarop armoede zich manifesteert: inkomensverdeling, werkloosheid, onderwijs, huisvesting, gezondheid, recht en burgerschap, welzijn en cultuur. Per deelterrein wordt het bestaande onderzoek samengevat, worden recente cijfers besproken en de belangrijkste beleidsmaatregelen toegelicht.

Deel vier van het Jaarboek zet het algemene (directe) armoedebeleid in de kijker. Vooral de opvolging van het *Algemeen Verslag van de Armoede*, de werking van het Sociaal Impulsfonds als belangrijk instrument voor een stedelijk armoedebeleid en de uitdagingen voor de OCMW's, die twintig jaar bestaan, staan in dit deel centraal.

Nieuw in de zesde editie van het Jaarboek is dat werd gekozen voor een specifiek thema, dat als een rode draad door het boek loopt: het sociale activeringsdebat. De centrale

vraag is hoe de grote groep van laaggeschoolde en langdurig uitkeringsafhankelijken ge(her)ïntegreerd kan worden, in de eerste plaats via de arbeidsmarkt. De keuze van dit thema was een schot in de roos, want zowel in academische als in beleidskringen staat het centraal in het debat over de toekomst van de verzorgingsstaat. Op het einde van het vierde deel van het Jaarboek wordt dit activeringsperspectief expliciet uitgewerkt. De auteurs schetsen de ideologische uitgangspunten van het activeringsdenken en ze inventariseren de verschillende activerende maatregelen in de bijstand, de sociale zekerheid, het welzijnsbeleid en het werkgelegenheidsbeleid, bijvoorbeeld de PWA's, de Smetbanen, het begeleidingsplan, het schorsingsbeleid enz. Vanuit de verschillende ideologische invalshoeken zetten de auteurs de argumentaties pro en contra sociale activering op een rij.

In het vijfde deel wordt het debat over sociale uitsluiting en activering in een Europees perspectief geplaatst. Dit hoofdstuk geeft conceptuele inzichten over sociale uitsluiting, armoede en activering aan de hand van een vijftal buitenlandse gastbijdragen. Twee bijdragen zijn Brits. Graham Room schetst de Europese context van het concept sociale uitsluiting en beklemtoont de Angelsaksische benadering in termen van het realiseren van sociale rechten. Pete Alcock gaat in op het politieke gebruik van het concept en situeert het tegenover het Amerikaans geïnspireerde onderklassedebat. De Franse socioloog Serge Paugam bekijkt sociale uitsluiting als een sociaal paradigma. De Duitsers Stephen Liebfried, Lutz Leise-

rung, Petra Buhr en Markus Gangel schetsen hoe de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting zich in Duitsland sterk inschrijft in het activeeringsdenken. De Nederlanders Godfried Engbersen en Erik Snel, redacteurs van het eerste Nederlandse jaarrapport *Armoede en Sociale Uitsluiting 1997*, schetsen de aard en de omvang van de Nederlandse armoede in het geroemde Nederlandse poldermodel en gaan ook in op het conceptuele debat.

Afsluitend situeren de auteurs in een zesde deel het begrip sociale uitsluiting tegen klassieke sociologische concepten zoals sociale differentiatie, sociale ongelijkheid en so-

ciale fragmentering.

Gewoontegetrouw wordt ook de zesde editie van het Jaarboek afgesloten met een uitvoerige statistische bijlage met basisstatistieken, een uitgebreide bibliografie en een lijst met nuttige adressen voor verdere informatie. Het Jaarboek beantwoordt dan ook aan alle criteria van een handig naslagwerk. Het brengt op een systematische, heldere en verzorgde wijze bestaand onderzoeksmateriaal, administratieve gegevens, beleidsontwikkelingen en denkkaders samen voor een zeer ruim geïnteresseerd publiek.

Lieve De Lathouwer

Recht

Le nouveau droit du concordat judiciaire et de la faillite

Le nouveau droit du concordat judiciaire et de la faillite: les lois des 17 juillet et 8 août 1997

Brussel/Louvain-la-Neuve, Bruylant/Academia-Bruylant, 1997, 288 blz. – Prijs: 2.200 BEF

ISBN 2-87209-495-4

Na bijna tien jaar voorbereiding werd de nieuwe wetgeving op het gerechtelijk akkoord en het faillissement midden 1997 door het parlement aangenomen; ze trad op 1 januari 1998 in werking. Dit boek biedt een beschrijving van de talrijke problemen die deze nieuwe wetgeving oproept aan de hand van de rapporten die werden uitgebracht op de studiedag van 5 december 1997 van het Centre Jean Renaud van de UCL.

Eerst geeft Guy Horsmans een overzicht van de doelstellingen en de draagwijdte van de nieuwe wetgeving, met bijzondere aandacht voor de wijze waarop ze aan kritiek op en problemen met de vroegere regeling tegemoetkomt.

Terwijl het gerechtelijk akkoord tot nu toe slechts uitzonderlijk werd toegepast en een afglijden naar een faillissement bijna onvermijdbaar bleek, is het de bedoeling om thans voor de continuïteit en de sanering van ondernemingen te kiezen, wanneer deze geconfronteerd worden met een crisissituatie die hun voortbestaan bedreigt. Een door de schuldenaar voorgesteld plan om de moeilijkheden op te lossen en de bijstand van de commissaris inzake de opschorting zullen moeten helpen om de moeilijkheden te overwinnen. Anne Benoit-Moury en Nicolas Thirion wijden daaraan hun rapport en

besteden speciale aandacht aan de kamers voor handelsonderzoek, wettelijk geregelde opvolgers van de bestaande opsporingsdiensten. De positie van de schuldeisers tijdens het gerechtelijk akkoord wordt bestudeerd door Thierry Bosly. Een gerechtelijk akkoord betekent dat de schuldenaar in bescherming genomen wordt tegen de acties van zijn schuldeisers. Hun vorderingsrecht wordt tijdelijk stilgelegd, wat natuurlijk de efficiëntie van het gerechtelijk akkoord aanzienlijk verbetert. De nadelen voor de schuldeisers, en voornamelijk voor de bankiers, komen daarbij uitvoerig aan bod. De wetgeving op het faillissement werd weliswaar uit het Wetboek van Koophandel gelicht en opgenomen in een nieuwe wet, maar in feite is de hervorming niet echt spectaculair te noemen en gaat het veeleer om een facelift van de vroegere wetgeving. De nieuwigheden die dan toch werden ingevoerd, worden besproken door Georges-Albert Dal en André-Pierre André-Dumont. Daarnaast is er een bijzonder hoofdstuk over de verschoonbaarheid en de rehabilita-

tie van de gefailleerde van de hand van Georges-Albert Dal. François T'Kint en Werner Derijcke bespreken de buitenbezitstelling van de gefailleerde en de rechtspositie van de schuldeisers bij faillissement. Ten slotte wijdt Bénédicte Inghels een studie aan het lot van de werknemers in beide procedures. Philippe Hamer heeft het daarna over de toekomstperspectieven die op grond van de uitgewerkte regelingen vooropgesteld mogen worden. Yves Chaput maakt een analyse van de vrij teleurstellende resultaten die in Frankrijk geboekt worden met de procedure van "redressement judiciaire", die als model diende voor onze regeling. Ten slotte worden de conclusies van de studiedag geformuleerd door François T'Kint. Het boek is bijzonder interessant als uitgangspunt voor nadere reflectie over de nieuwe wetgeving. Wegens het ontbreken van een zaakregister en een gedetailleerd inhoudsregister is het echter onmogelijk om het efficiënt na te slaan op bepaalde problemen.

Gabriel L. Ballon